

KAMUYA YARARLI DERNEKLER VE VERGİ AVANSTAJLARI

Bilindiği gibi, 5253 sayılı Demekler Kanununa göre dernek; kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel, kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturduklar, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını ifade etmektedir. Kamu menfaatleri açısından dernekler önemli sosyal kuruluşlardır. Yaptıkları hizmetin nitelikleri ve kapsamına göre kamu idaresince desteklenebilmektedirler. Bir kısım derneklere Bakanlar Kurulu'nca kamuya yararlı dernek statüsü verilmektedir. Bu niteliği haiz derneklere birçok vergi kolaylığı sağlanmaktadır.

Geçen hafta yazımızda derneklerin vergi kanunları karşısındaki genel durumları, istisna ve muafiyetler ele alınmıştı.. Bu gün yazımızda Bakanlar Kurulu'nca kamuya yararlı dernek statüsü verilen dernekler ve bu derneklere sağlanan vergi destekleri yazımızda değerlendirilecektir.

Kamuya Yararlı Dernek Statüsünün Kazanılması

Dernekler Kanunu'na göre, bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için aşağıda sayılan özelliklerin varlığı gerekir. Bunlar;

- 1- Derneğin en az bir yıldan beri faaliyette bulunması,
- 2- Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için giriştiği faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte ve ölçüde olmasıdır.

Anılan kanun çerçevesinde derneklere Bakanlar Kurulu Kararı ile kamuya yararlı dernek statüsü verilmesi sürecinde, Maliye Bakanlığı'nın da görüşü alınmaktadır. Bakanlık görüşünü belirlerken aşağıdaki özellikleri aramaktadır. Buna göre;

- 1- Dernek tüzüğünde amaç olarak belirlenen faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte (kamu hizmeti niteliğinde olması) ve ölçüde olması,
- 2- Yıl içinde elde edilen gelirlerin en az üçte ikisinin dernek amaçlarına harcanacağı hususuna dernek tüzüğünde yer verilmesi,
- 3- Derneğin amaç edindiği hizmetlerin herkesin yararına açık olacağıının, belli bir yöre veya kitleye hizmetle sınırlı olmadığıının tüzükte yazılı bulunması,
- 4- Yukarıdaki maddelerde belirtilen hususların en az son iki yılda fiilen gerçekleştirilmiş olması,
- 5- Derneğin sahip olduğu malvarlığının ve yıllık gelirinin tüzüğünde amaç edindiği hizmetleri gerçekleştirecek düzeyde olması gerekmektedir.

Kamuya Yararlı Derneklere Vergi Kanunlarında Sağlanan Kolaylıklar

Bakanlar Kurulu'nca, kamuya yararlı dernek statüsü verilen derneklere Vergi Kanunları ile aşağıda kısaca açıklanan bazı kolaylıklar tanınmıştır.

Katma Değer Vergisi İstisnası

Katma Değer Vergisi Kanununun 17. nci maddesine göre, kamuya yararlı sayılan derneklerce yapılan Kültür ve Eğitim hizmetleri ile Sosyal Amaçlı mal ve hizmet teslim ve ifaları KDV de istisnadır. Buna göre Bakanlar Kurulu'nca kamuya yararlı sayılan derneklerin KDV den istisna edilen başlıca hizmetleri aşağıda olduğu gibidir;

- İlim, fen ve güzel sanatları, tarımı yaymak, ıslah ve teşvik etmek amacıyla yaptıkları teslim ve hizmetleri,
- Tiyatro, konser salonu, kütüphane, sergi, okuma ve konferans salonları ile spor tesisleri işletmek veya yönetmek suretiyle ifa ettikleri kültür ve eğitim faaliyetlerine ilişkin teslim ve hizmetleri,
- Hastane, nekahethane, klinik, dispanser, prevantoryum, sanatoryum, kan bankası ve organ nakline mahsus bankalar, anıtlar, botanik ve zooloji bahçeleri, parklar ile veteriner, bakteriyoloji laboratuvarları gibi kuruluşlar, öğrenci veya yetiştirme yurtları, yaşlı ve sakat bakım ve huzurevleri, parasız fakara aşevleri, düşkün evleri ve yetimhaneleri işletmek veya yönetmek suretiyle ifa ettikleri kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetleri ile bunlardan sağlık hizmeti sunanların teşhis ve tedaviye yönelik olarak birbirlerine yapacakları teslim ve hizmetleri.

Ayrıca, kamu menfaatine yararlı derneklere bedelsiz olarak yapılan her türlü mal teslimi ve hizmet ifaları katma değer vergisinden istisnadır.

Veraset ve İntikal Vergisi Muafiyeti

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun muafiyetleri düzenleyen 3 üncü maddesinin (a)fıkrasında''... umumi menfaate hadim cemiyetler, siyasi partiler ve bunlara ait olan veya bunların aralarında kurdukları teşekküllerden Kurumlar Vergisine tabi olmayanların veraset ve intikal vergisinden muaf olduğu hükme bağlanmış,(b) fıkrasında ise (a) fıkrasında sayılanlar dışında kalan hükmi şahıslara ait olup, umumun istifadesi için ilim, araştırma, kültür, sanat, sıhhat, eğitim, sağlık, hayır, imar, spor gibi maksatlarla kurulan teşekküllerin veraset ve intikal vergisinden muaf olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 3 üncü maddesinin (b) fıkrasında belirtilen kamu yararı için ilim, araştırma, kültür, sanat, sağlık, eğitim ,din, hayır, imar spor gibi amaçları gerçekleştirmek için kurulan derneklere bu nitelikleri devam ettiği sürece yapılacak bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden muafır.

Emlak Vergisi Muafiyeti

Emlak Vergisi Kanununun 4/e ve 14/c maddeleri gereğince kiraya verilmemeleri ve Kurumlar Vergisine tabi işletmelere ait olmamaları veya bunlara tahsis edilmiş bulunmamaları şartlarıyla, kamuya yararlı derneklere ait bina ve araziler emlak vergisinden daimi olarak muaf tutulmuştur.

Damga Vergisi Muafiyeti

Damga Vergisi Kanununun 9 uncu maddesi ile damga vergisinden istisna edilen kağıtların belirtildiği Kanuna ekli (2) sayılı tablonun "V. Kurumlarla ilgili kağıtlar" başlıklı bölümünün 17

numaralı fıkrası uyarınca, genel menfaatlere yararlı dernekler, her türlü işlemlerinde düzenlenen ve damga vergisi kendileri tarafından ödenmesi gereken kağıtlar bakımından damga vergisinden muaftır.

Diğer taraftan, Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı tablonun "*IV. Ticari ve medeni işlerle ilgili kağıtlar*" başlıklı bölümün 31 numaralı fıkrası uyarınca, dernekler tarafından iktisadi işletmelerine dahil olmayan gayrimenkullerin gerçek kişilerce mesken, dernekler ve vakıflarca yerleşim yeri olarak kiralanmasına ilişkin düzenlenen kira sözleşmeleri damga vergisinden istisnadır."

Harç İstisnası

Harçlar Kanununun dördüncü kısmında Tapu ve Kadastro Harçları düzenlenmiş olup, "Harçtan Müstesna Tutulan İşlemler" başlıklı 59 uncu maddesinde ise derneklerle ilgili muafiyete yer verilmiştir. 492 sayılı Harçlar Kanununun 59 uncu maddesinin (b) bendi gereğince kamu menfaatlerine yararlı derneklerin iktisap edecekleri gayrimenkullerin ve sair aynı hakların tescilleri ve şerhi gerektiren işlemleriyle bu derneklere ait tesislerin ve bu tesislerin sonradan iktisap edecekleri gayrimenkullerin ve sair aynı hakların tescilleri ve şerhi gerektiren işlemleri ve bunların terkinleri harçtan istisna edilmiştir. Ancak, bu istisna hükmü Kanun'da öngörülen koşulları taşıyan derneklerin gayrimenkul iktisabı ve tescil işlemleri ile şerhi gerektiren diğer işlemlerine münhasır olup, anılan derneklerin gayrimenkul ve sair aynı hak satış ve devir işlemlerini kapsamamaktadır.

Kamuya Yararlı Derneklere Yapılacak Bağış ve Yardımların İndirilmesi

Kamu yararına çalışan derneklere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesi ve Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinde belirtilen şartları taşımak kaydıyla, yapılan bağış ve yardımlar gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

Gıda Bankacılığı Faaliyetinde Bulunan Derneklere Yapılan Bağışların Gelir Vergisi Bakımından Durumu

Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan derneklere, Maliye Bakanlığı'nca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedeli indirilecek giderler arasında sayılmıştır.

Bağışı kabul edecek demerin tüzüğünde ihtiyacı bulunanlara gıda yardımı yapabilmesine ilişkin hükümlerin bulunması gerekmektedir. Bununla beraber, demerin başka alanlarda da faaliyet gösteriyor olmasının, kamuya yararlı demek olup olmamasının uygulama açısından herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Gıda Bankacılığı Faaliyetinde Bulunan Derneklere Yapılan Bağışların KDV Bakımından Durumu

Gıda bankacılığı kapsamında yapılan bağışlar katma değer vergisinden müstesnadır. Katma değer vergisi mükellefleri, bir vergilendirme döneminde yaptıkları bağışların toplam tutarını ilgili dönem beyannamesinin 6 ve 7 ne i satırlarına dahil etmek suretiyle beyanda bulunacaklardır.

Kısmi istisna mahiyetindeki bu teslimin (gıda maddesi bağışlarının) bünyesine giren katma değer vergisi tutarının indirim konusu yapılması mümkün bulunmamaktadır. Bu nedenle, bağışın yapıldığı dönemde, bağışlanan gıda maddelerinin iktisabı dolayısıyla yüklenilen katma değer vergisi tutarının hesaplanması ve aynı döneme ait katma değer vergisi beyannamesinin ilave edilecek KDV satırına dahil edilmesi, aynı tutarın defter kayıtlarında "indirim KDV" hesaplarından çıkarılarak, gider hesaplarına aktarılması gereklidir.

Bağışlanan gıda maddelerinin işletmeye dahil olmaması halinde ise, söz konusu malın maliyet bedeli (KDV dahil) yıllık beyannamenin bağış ve yardımlara ilişkin bölümüne yazılarak gelir vergisi matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınabilir.